

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

КИЇВСЬКА МІСЬКА
ОРГАНІЗАЦІЯ СОЮЗУ ЮРИСТІВ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД НАУКОВО-
ЕКОНОМІЧНОГО
ТА ЮРИДИЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА

УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР «СЯЙВО»

МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ
СТУДЕНТІВ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
всеукраїнської підсумкової
науково-практичної конференції
(Київ, 12 березня 2015 року)
Частина 1

(секції: «Адміністративне право і процес, управління в органах внутрішніх справ»; «Теорія та історія держави і права, конституційне та міжнародне право»; «Соціальні та психологічні аспекти»; «Господарське право і процес»)

Київ 2015

Принцип справедливості в правотворчій діяльності

Сокуренько В.В., проректор НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Дослідження проблем правотворчості має важливе значення, оскільки саме від того, наскільки якісно здійснюється правотворчий процес, залежить стан законодавства, рівень його досконалості та ефективність дії правової системи держави. Ідеали природного права через правотворчість втілюються в положеннях нормативно-правових актів та стають підґрунтям позитивного права, що функціонує у вигляді національного законодавства. Тому саме правотворчість як процес творення норм права нині перебуває в центрі уваги суспільства й держави та є предметом дослідження багатьох правознавців та філософів, які намагаються осмислити природу цього феномена. Від міри адекватності такого осмислення залежить і ефективність реформування суспільства загалом, і успішність проведення правової реформи як складової частини трансформаційних процесів зокрема.

Справедливість – комплексний філософсько-правовий концепт, що характеризує конкретно-історичну гармонію правових цінностей, яка відображає реальну рівність громадян у правах і свободах, організацію та функціонування суспільства і держави на правових засадах, охоплює, гармонізує всі сторони буття права – від його ролі в створенні та обговоренні закону до реалізації його норм в юридичній практиці [1, с. 457].

В основі становлення концепту справедливості лежить взаємовплив парадигм природного права, демократії, індивідуалістських і лібералістичних вчень та фундаментальна можливість їх синтезу в філософсько-правовій сфері, а також взаємодія їх принципових положень в праві та в інституалізації основ правової держави [2, с. 209].

Переважаюча більшість суперечностей, що мають бути подолані у процесі правового регулювання, конститууються саме в суспільстві, яке, відчувши певні прогалини в законодавстві або додаткові потреби в нормативно-правовому регулюванні, приводить у дію механізм правотворчості. Підтвердженням цієї тези є наявність у працях провідних вітчизняних правознавців чималої кількості прикладів, коли правотворчі процеси розглядають саме під кутом зору суспільних трансформацій, процесів демократизації, специфіки перехідних суспільств, необхідності формування ефективної системи принципів правотворчої діяльності [3, с. 97].

За цих умов концептуальних схем, що орієнтують на дещо вузьке розуміння правотворчості як засобу реалізації політичних цілей, є вочевидь недостатньо. Виникає потреба у філософських підходах, які б дали можливість розглядати правотворчість як особливу реальність, що має складну структуру і власну логіку функціонування та розвитку. Тому осмислення механізму реалізації принципу справедливості у правотворчій діяльності є одним із нагальних завдань філософії права.

Новітній етап розвитку наукових досліджень справедливості як принципу правотворчості характеризується переходом від позитивістської до екзистенціально-феноменологічної концепції права. Для якої характерно осмислення справедливості як форми людського співіснування, критерій якої вбачається в екзистенції як вільній самореалізації людини, що вимагає справжнього права.

Для вітчизняних концепцій справедливості характерний зв'язок з релігійно-моральними засадами. Їм властиве взаємопроникнення права й моралі. Тут право ототожнюється зі справедливістю не тільки на рівні повсякденної правової культури, але й на рівні професійної правової культури.

Сучасна філософсько-правова рефлексія справедливості є результатом дискурсу, в межах якого здійснюється процес взаємодії різноманітних когнітивних стратегій осягнення її сутності. Вона характеризується виокремленням наступних взаємозалежних властивостей справедливості: плюралізм, багатовимірність, взаємозумовленість концепцій права і справедливості, залежність концепцій справедливості від певного образу людини, справедливість як міра співвідношення свободи і рівності, справедливість як умова самореалізації і автономії особистості та інші [4, с. 83].

Проблематику правотворчості, незважаючи на її значення, донині не виокремлено як самостійний предмет філософсько-правового осмислення. На сучасному етапі спостерігається дискусійність щодо визначення поняття, сутності й генези правотворчості, про що свідчить існування різноманітних поглядів і підходів та відсутність цілісної, інтегративної концепції правотворчості.

Таким чином, можна констатувати наявність нагальної необхідності комплексного опрацювання реалізації принципу справедливості в правотворчій сфері. Актуальність осмислення ефективної моделі правотворчості в умовах перехідних суспільств.

Список використаних джерел

1. Гусейнов А. А. Справедливость / А. А. Гусейнов // Этика : Энциклопедический словарь / под ред. Р. Г. Апресяна, А. А. Гусейнова. – М. : Гардарики, 2001. – С. 457.
2. Момот М. О. Основні напрямки реалізації принципу справедливості у правотворчості / М. О. Момот // Україна у стані перманентного вибору: духовно-культурні, соціально-економічні та політико-правові стратегії : матеріали Х ювілейної наук.-практ. конф. – К. : Нац. акад. упр., 2011. – С. 209–211.
3. Бандура О. О. Правознавство у системі наукового знання: Аксіологічно-гносеологічний підхід [Текст] : монографія / О. О. Бандура. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 272 с.
4. Власов Ю. Л. Проблема реалізації принципу верховенства права / Ю. Л. Власов // Правова держава : [щорічник наук. праць / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України]. – К., 2006. – Вип. 17. – С. 81–87.